

Vil ha toppverv i Psykologforeningen

Historisk kamp om verv. Sittende visepresident Birgit Aanderaa blir utfordret av Heidi Tessand.

TEKST

Øystein Helmikstøl

PUBLISERT 2. mai 2016

Norsk psykologforening har ikke tradisjon for at flere konkurrerer om de samme vervene. Nå kjemper for første gang to personer om visepresidentvervet i profesjonsforeningen. Verken Aanderaa eller Tessand tar noe for gitt, valgkomiteen kan komme opp med andre kandidater. 9. juni kommer valgkomiteen med sin innstilling som blir lagt fram på landsmøtet i november. Foto Fartein Rudjord

Vi møtes på portugisisk kafé i Oslo sentrum. Birgit Aanderaa (BAa) leser tidvis opp fra egne notater. Heidi Tessand (HT) er vant med medier og virker avslappet i situasjonen, hun serverer vann til alle rundt bordet.

– Mange studerer psykologi i utlandet. Hvordan vil dere forholde dere til det?

HT: – Det er naturlig at Birgit starter å svare på det, siden det handler om hva som er Psykologforeningens politikk.

BAa: – Vær så god, bare begynn du.

HT: – Jeg er ikke overrasket over at Psykologforeningen mener at psykologstudier i Norge er best tilpasset for å jobbe som psykolog i Norge. Norske psykologer er lært opp til å håndtere det norske systemet.

Jeg er opptatt av hvordan vi skal utnytte den kompetansen som kommer fra utenlandsstudentene. Norge har kort akademisk tradisjon, og utenlandsstudentene kan berike den norske diskursen.

– Hvordan vil du møte den utfordringen?

HT: – Ved å diskutere hvordan vi kan dra veksler på deres kompetanse. For eksempel har samfunnspsykologien og den kritiske psykologien større fotfeste i andre land. Myndighetene og utdanningsinstitusjonene i Norge jobber nå med å gjøre utdanningen mer rettet mot helsefremming og forebygging, men de som har studert i utlandet, kan mye om dette allerede.

– Er Psykologforeningen godt nok forberedt på disse utfordringene?

HT: – Det er jo dette foreningen jobber med nå. Det er Helsedirektoratet som avgjør hvem som skal få autorisasjoner, ikke Psykologforeningen. Vi må forholde oss til en bred gruppe mennesker som har kompetanse på psykologi.

«– Foreningen er en medlemsforening, vi må ha god kontakt med dem som er i operativ hverdag»

Birgit Aanderaa

BAa: – Psykologien i Norge ble ikke etablert som en ren helseprofesjon. Noe av grunnen til at man ble trukket inn i lovverket og dette ble regulert, var at psykologer hadde kunnskap om arbeidsliv og barn, og testing. Så er man blitt mest bekymret for om det begås feil innenfor helse. Derfor fikk man autorisasjon på helsefeltet.

– Hvordan vil dere fylle de ledige kommunepsykologstillingene i små kommuner?

BAa: – Det som er vesentlig, er denne helheten som psykologene i Norge representerer.

– Det kommer nå flere hundre psykologer fra utlandet. Hvor skal de jobbe? Hvem skal kvalitetssikre dem?

BAa: – Derfor er det viktig å forstå det norske systemet. Og den norske rollen for psykologer. Det er mange varianter av utdanninger i utlandet. De kan være kjempegode på forskjellige områder. Når det gjelder autorisasjonen, handler ikke dette om hvorvidt utdanningen er god på den eller den måten. Autorisasjon er knyttet til en kvalitetssikring av hvilke kunnskaper og ferdigheter du har.

Vi må bygge ut lisensperioden slik at vi blir enda flinkere til å finne ut av hva de forskjellige mangler. Utdanning innenfor psykologi her i verden er utrolig varierende. Folk kan plukke og mikse på veldig forskjellig vis, og du kan ende opp med kombinasjoner som ikke er heldige i den norske virkeligheten.

Lisensperioden er et kompensasjonstiltak. Vi står overfor en helt ny virkelighet som henger sammen med et Europa i økonomisk krise. Du kutter på universitetene, mange stillinger forsvinner. Det vi begynner å se, er at psykologutdanning begynner å utvikle seg til en business.

– Er det én sak dere mener Psykologforeningen bør samles om?

HT: – Å diskutere hvordan vi som psykologstand skal forholde oss til et samfunnsmandat i stadig endring. Myndighetene vil bruke oss til forebygging, helsefremming og behandling. Hvem er samtidspyskologen anno 2016?

– Hva mener du selv om samtidspyskologen?

HT: – Vi må forholde oss til at vi er statsautoriserte, det vil si at myndighetene ønsker å bruke oss til noe. Samtidig må vi reflektere over hva det har å si. Psykologer er for mye opptatt av å diskutere behandlingsmetoder. Vi må snakke om hva det er med samtiden vi må henge med på. Hvordan kan vi bruke teknologien bedre? Hvordan kan vi lage kommunikasjonsplattformer som er bedre? Hvordan kan vi utnytte psykologers kompetanse utenfor terapirommet? Rammene i dag er annerledes enn de var for hundre år siden. Da må vi som forening være med på den utviklingen.

– Du ønsker at nåværende visepresident skal ut. Hvilken alternativ politikk står du for?

HT: – Jeg har blitt spurt om å stille. Jeg har ikke forutsetninger for å si hvem som skal ut. Det er velgerne som avgjør. Men jeg har mye erfaring fra prosessledelse, som jeg tror Psykologforeningen kan dra nytte av.

– Så du står ikke for en annen politikk når det kommer til stykket?

HT: – Det skal presidentskapet utvikle sammen. Oppgavene som visepresident er blant annet kvalitetssikring av spesialistutdanningsprogrammene og å sikre godt samarbeid. Ledelse handler om å sørge for gode prosesser. Jeg har ingen ambisjon om å endre alle visepresidentoppgavene. Det handler mer om hva jeg kan tilføre gjennom min kompetanse. Jeg har jobbet i kommunen, i barnevernet, med helsetjenesteutvikling, i spesialisthelsetjenesten, med formidling, og i næringslivet. Jeg kan brukes til litt av hvert.

– Er det én sak du mener Psykologforeningen bør samles om, Birgit Aanderaa?

BAa: – Jeg er nok mer opptatt av hvordan Psykologforeningen skal fortsette å forholde seg til ganske komplekse problemstillinger. Det er det unike ved vår profesjon. Å ivareta denne kompleksiteten, dette er ting som gjentar seg, på veldig mange områder. Dette gjelder barn, barnevern, psykisk helse, klinisk helsepsykologi, pasientene i somatikken, og det gjelder dette med å få folk inn i arbeid.

«– Nøkkelen er tillit, ansvar og involvering»

Heidi Tessand

Vi må verne om dette bidraget som den norske profesjonen faktisk har, inn i et samfunn der folk har begrenset kompetanse fra ett område. I det norske systemet er vi innom veldig mange nivåer, det er en god modell.

Jeg har lang erfaring med mange omfattende prosesser i norsk helsevesen. Jeg har vært en del av dette på toppnivå i ti år. Jeg har sittet inne i ledergrupper i lang tid. Jeg har vært en del av de større prosjektene. Det er lett for meg å se at her har psykologene en jobb å gjøre.

Vi må ivareta bredden. Det skal være rom for de som jobber med helsefremming og forebygging, men også for de som jobber med behandling.

HT: – Jeg vil gjerne støtte dette. Men det betyr også at mange psykologer diskuterer om vi skal være spagatpsykologer. Altså en alt-i-ett-psykolog som blir dratt i alle retninger. Denne utvidede rollen må vi diskutere håndteringen av.

BAa: – Jeg er mer opptatt av hvordan vi fortsetter å utvikle den kunnskapen og kompetansen som samfunnet trenger. Vi må jobbe med å finne våre svar på det vi ser som samfunnets utfordringer.

Vi som presidentskap må fange opp og bringe videre de opplevelsene medlemmene der ute har i sitt virke. Det handler om hvordan vi for eksempel forstår dette med pakkeforløp. Og hva handler flyttingen av DPS (distriktpsikiatriske senter, red.anm.) til kommunene om?

Foreningen er en medlemsforening, vi må ha god kontakt med dem som er i operativ hverdag. Og ta på alvor hvordan de opplever sin situasjon.

HT: – Ja, men hvordan skal vi gjøre det? Hva slags prosjektbeskrivelse skal vi ha på selve den prosessen?

BAa: – Jeg har opprettet et fellesforum for lederne av fagutvalgene og spesialitetsrådet. Det er viktig at det ikke alltid er så mange ledd. Det er en endring som jeg har innført.

HT: – Jeg skjønner at du er opptatt av kort avstand mellom utøvere og ledere. Men da må man passe på at det ikke fører til at folk føler seg overvåket. Forskningen viser at ledelse av høykompetente folk krever noe annet. Særlig fra en topplederposisjon. Smarte folk liker ikke hvis en toppleder er for tett på arbeidsoppgavene, det kan oppleves som detaljstyring. Det er igjen en risikofaktor for dårlig samarbeid.

En lederoppgave er å avklare hvilke rammer, retning, regler, roller og relasjonelle avklaringer vi må gjøre i samarbeidet. Pluss risikoanalyse med tiltak for å unngå de verste grøftene. Nøkkelen er tillit, ansvar og involvering.

– Bør masterne i psykologi inn i Psykologforeningen?

HT: – Dette var jo oppe på landsmøtet for to perioder siden. Da hadde sentralstyret innstilt på ja. Medlemsmassen sa nei. Jeg har ikke tatt stilling til det. Jeg har ikke satt meg godt nok inn i det.

BAa: – Jeg mener at psykologer må tenke at det er veldig mange grupper av utdannede folk som har viktige bidrag innenfor de fleste områder, også der psykologene er inne.

– Det er for få kommunepsykologer. Hva gjør dere med det?

HT: – Psykologforeningen må bistå myndighetene med å lage en strategi for hvordan man skal rekruttere psykologer inn i kommunene. Det holder ikke at unge psykologer kommer til en kommune der det knapt er en arbeidsinstruks.

– Kan behovet for kommunepsykologer bli skreddersydd mastere og psykologer med utdanning fra utlandet?

HT: – Vi trenger en overordnet strategi på hvordan vi skal løse disse oppgavene. De enkelte forslagene er litt premature.

BAa: – Samhandlingsreformen, lovfestingen av psykologer, man forventer at mer av helsehjelpen skal foregå i kommunen. Masterne eller de fra utlandet kan ikke fylle disse oppgavene i kommunen.

– Hvorfor ikke?

BAa: – Masterne er ikke helsepersonell, de kan ikke dekke denne rollen i kommunen.

– Men hvis rollen blir omdefinert?

BAa: – Lovverket i dag sier at kommunen har ansvar for utredning og behandling av psykiske lidelser. Vi har samhandlingsreformen, som legger vekt på at du skal få helsehjelp der du bor, raskt. Jeg kan ikke på noen som helst måte se for meg at helsevirksomheten blir fjernet fra kommunen. Tvert imot. Å bygge ut den tjenesten er veldig viktig.

– Men hvis myndighetene ønsker personell som kan forebygge psykisk uhelse i kommunene, så kan vel mastere også ta seg av sånt?

BAa: – Vi må forholde oss til de lovpålagte oppgavene som helsepersonell i kommunen har. I budsjettene forsvinner veldig mye av de forebyggende tiltakene.

HT: – Jeg vil legge til noe her. Helse produseres jo ikke i helsevesenet. Folk lever livet sitt utenfor terapirommet. Vi må finne en måte å kombinere vår fagkunnskap med hvordan folk skal få det bedre. Det er en spennende diskusjon hvordan vi som helsepersonell skal samarbeide med mastere, lærere, sosionomer og alle andre som jobber med folk som har det vanskelig.

– Sier det noe om kulturen i Psykologforeningen at det ikke er tradisjon for kamp om toppvervene?

HT: – Som profesjon er ikke vi de som nødvendigvis tar på oss lederverv. Det er ikke alltid like lett å skaffe psykologer som tillitsvalgte eller til lederposisjoner.

BAa: – Det er nytt at psykologer har hatt muligheten til å ta ledelse i helsesektoren. Å bygge en ny kultur knyttet til det å ta ledelse, det har vi jobbet en del med. Vi har undersøkt dette fra Psykologforeningens side, og vi fant ut at overraskende mange psykologer er ledere. Mange er i DPS. Går du oppover i organisasjonen, er det ganske få.

Jeg er nok den som har holdt fram at det må gå an å ha ganske ulike syn i det samme rommet, og at man må tåle å håndtere uenighet. Jeg tåler nok høy temperatur. Jeg har vært på innsiden av et av Nord-Europas største helseforetak, og deltatt i prosessene som foregår der. Det er ikke samme tradisjon for uenighet i Psykologforeningen.

HT: – Jeg har også vært borti store konflikter. Jeg er enig i at man må tåle høy temperatur. Men jeg er opptatt av hva som kjennetegner brobyggingen. Jeg ønsker ikke konflikt for konfliktens skyld. Jeg er opptatt av prosessen i etterkant av ekstremt ubehagelige ting.

– Hva er deres visjon på vegne av standen?

BAa: – Vi må vite hva som rører seg nå. Hvordan skal Psykologforeningen møte det? Vi må analysere og forstå det som foregår. Det er Psykologforeningens viktigste oppgave. Vi kan bidra på så mange forskjellige områder.

Vi kan analysere slik at vi kan forstå og behandle flere på en god måte. Hovedsatsingen vår, helsefremming og forebygging for barn, er et slikt område hvor vi har mye å bidra med. Men vi har også andre områder: integrering og arbeidsdeltakelse. Min rolle som visepresident er å følge opp disse utfordringene. En av måtene jeg har gjort dette på, er via spesialistutdanningen. Vi har utviklet et valgfritt program i arbeidspsykologi, som jo møter noen av disse utfordringene.

HT: – På et overordnet nivå må vi som sagt diskutere og forholde oss til et stadig endret samfunnsoppdrag. Hvem er samtidpsykologen? Og framtidpsykologen?

På tjenestenivå må vi finne grenseoppgangen mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Spesialisthelsetjenesten er ganske full av psykologer, mens 9 av 10 småkommuner strever med å få tak i psykolog. Hvordan skal vi rekruttere og beholde psykologer i kommunen? Mange psykologer i kommunen er opptatt av at de blir spagatpsykologer.

På behandlernivå er jeg opptatt av å lage helsetjenester slik pasienten ønsker seg. Vi må måle om hjelpen vi gir, fører til at folk får det bedre.

Heidi Tessand

Best til:

Å fasilitere gode samarbeidsprosesser på tvers av fag, interesser og meninger.

Dårligst til:

Å holde orden.

Anbefaler fagbok:

Pragmatics of human communication av Paul Watzlawick.

Forbilde:

Venninnen min Torunn. Hun er forbløffende god til å vurdere ulike perspektiver opp mot hverandre, og til å oppdage egne blindsoner.

Derfor vil jeg være visepresident:

Fordi jeg vil være med i diskusjonene om psykologenes samfunnsoppdrag, og har bred erfaring som Psykologforeningen kan dra nytte av.

Støttes av Akershus lokallag.

Birgit Aanderaa

Best til:

Veie ulike hensyn opp mot hverandre, holde tak og verne om helheten.

Dårligst til:

Stoppe å snakke når jeg brenner for noe.

Anbefaler fagbok:

Se barnet innenfra av Ida Brantzæg, Stig Torsteinson og Guro Øiestad.

Forbilde:

Siri Hatlen.

Derfor vil jeg være visepresident:

Ønsker å fortsette det spennende arbeidet med utviklingen av spesialistutdanningen, og å fortsette å bruke min kompetanse og erfaring til å være med å løfte opp og holde tak i de mange utfordrende sakene vi står i nå.

Støttes av Oslo lokallag.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 53, nummer 5, 2016, side 338-343

TEKST

Øystein Helmikstøl, journalist i Psykologtidsskriftet